

УДК 378.018.43

ПРОБЛЕМИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Л.В. Польова

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

В статті розглянуто актуальність впровадження та поширення дистанційної освіти в Україні та проаналізовано основні фактори, що гальмують впровадження повноцінного дистанційного навчання. Дистанційну форму навчання використовують переважно студенти, які хочуть пройти перепідготовку або здобути другу вищу освіту. Однак, як і будь-яка інша форма навчання, дистанційна освіта має свої переваги і недоліки.

Дистанційна освіта на даний момент розвивається і поширюється швидкими темпами, тому в Україні вона вважається перспективною формою навчання. Слід пам'ятати, що саме дистанційна освіта підвищує ефективність самостійної роботи студента, а викладачам дозволяє реалізовувати нові форми і методи навчання із застосуванням інформаційних технологій і способів комунікації.

Ключові слова: дистанційна освіта, інформаційні технології, модернізація, проблеми, форми навчання.

Вступ. Розвиток і поширення нових технологій спричинює глибокі перетворення. Ці зміни пов'язані насамперед з розвитком інформаційних технологій і способів спілкування, а також з навчальним процесом. Комп'ютерні системи, Інтернет і сучасне програмування створюють фундамент інформаційного суспільства, зміни підхodu до життя, освіти та праці. Тому важливим елементом є використання в освіті можливостей, які надаються сучасними інформаційними технологіями.

Бути конкурентоспроможним на ринку праці означає постійно покращувати свої навички. Тому роботодавці вимагають від своїх співробітників систематичного поглиблення знань, здобуття нових

компетенцій. Однак через професійні або особисті фактори працівники часто не можуть брати участь у традиційних формах навчання. Традиційні ж форми і методи навчання не можуть в повному обсязі задоволити потреби в освітніх послугах. Це все призводить до використання сучасних моделей освіти, а саме дистанційної форми навчання. Дистанційна освіта застосовується у США, країнах Західної Європи, Австралії та інших розвинених світових державах.

Зазначена форма навчання знаходиться в Україні на стадії становлення і користується популярністю серед студентів. Дистанційну форму навчання обирають переважно ті, хто використовує таку форму навчання, як «освіта для дорослих», оскільки більшість з них – дорослі люди, які хочуть пройти перепідготовку. Багато таких студентів вже мають вищу освіту, проте через необхідність підвищення кваліфікації або розширення сфери діяльності у багатьох виникає потреба швидко і якісно засвоїти нові знання і набути нових професійних компетенцій. Саме тоді оптимальною формою може стати дистанційне навчання. У вищих навчальних закладах України останнє перебуває на стадії розвитку. З іншого боку, жодних перешкод для існування та застосування дистанційної форми навчання поряд із традиційною не існує.

Сутність досліджуваної форми здебуття освіти відображені у Положенні про дистанційне навчання, де зазначено, що «під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує

на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [7].

На сьогодні в Україні ми вже маємо наступні правові документи, пов'язані з дистанційним навчанням:

- Постанова КМ України «Про затвердження Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006–2010 роки» від 7 грудня 2005 р. № 1153;

- Постанова ВР України «Про затвердження Завдань Національної програми інформатизації на 2006-2008 роки» № 3075-IV від 4 листопада 2005 р.;

- Рішення Колегії МОН України «Про стан і перспективи розвитку дистанційного навчання в Україні» від 23 червня 2005 р.;

- Наказ МОН України від 21.01.2004 № 40 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання»;

- Постанова КМ України від 23 жовтня 2003 р. № 1494 «Про затвердження Програми розвитку системи дистанційного навчання на 2004-2006 роки»;

- Наказ МОН України від 07 липня 2000 р. № 293 «Про створення Українського центру дистанційної освіти»;

- «Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні» від 20 грудня 2000 р.;

- Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» 31 липня 2000 р. № 928/2000;

- Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 4 лютого 1998 р. № 74/98-ВР.

Крім цього, дистанційна форма навчання заявлена як рівноправна з традиційними (очною, заочною, вечірньою та екстернатом) у статті 42 Закону України «Про вищу освіту» [6].

Дистанційна освіта, як і будь-яка інша форма навчання, має свої переваги і недоліки. З точки зору участника процесу, найбільш важливими перевагами дис-

танційної освіти є:

- незалежний доступ до знань – дистанційна освіта усуває основні бар’єри часу і простору, які унеможливлюють сприйняття викладання для чисельної кількості студентів;

- скорочення витрат на освіту (проїзд, проживання тощо);

- нові форми спілкування між студентом і викладачем, а також між самими студентами;

- гнучкий темп навчання – електронне навчання пропонує студенту темп одержання і засвоєння знань, не доступний в традиційній системі;

- привабливість мультимедійної форми матеріалів;

- можливість водночас навчатись в Україні та за кордоном.

Однак існує й низка проблем. Тому метою статті є розкриття поняття дистанційної освіти, визначення недоліків при застосуванні дистанційної форми навчання у ВНЗ.

Пропоноване дослідження передбачало вирішення наступних завдань: визначити ефективність дистанційного навчання; виокремити негативні сторони в процесі впровадження дистанційного навчання в освітній процес; описати перспективи та підходи до вирішення проблем дистанційної освіти у ВНЗ.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. В останні роки питання впровадження і поширення дистанційного навчання у ВНЗ набирає популярності в царині наукових студій. На сьогодні досліджено напрями підвищення ефективності навчання з використанням інформаційних технологій (В. Биков Р. Гуревич, М. Кадемія, Д. Опеншоу, Н. Тверезовська, І. Хорев, М. Жалдак, Ю. Жук); методи творчого навчання за допомогою телекомунікаційних засобів (Г. Андріанова, А. Кудін, А. Хуторський); концептуальні педагогічні положення про дистанційне навчання (О. Андрієв, Г. Козлакова, І. Козубовська, В. Олійник, Є. Полат, П. Стефаненко, А. Хуторський).

Незважаючи на кількість досліджень, сучасна дистанційна освіта в Україні не розкриває всіх можливостей використання принципово нових форм і методів навчання. Однак сукупність результатів наукових праць із вказаної проблематики сприяє розвитку дистанційного навчання.

Виклад матеріалу. Дистанційна освіта – це нова форма навчання, відмінна від стаціонарної і заочної форм навчання. В процесі її реалізації застосовуються інші методи, засоби та форми навчання, а також взаємодія викладача і студента. Крім цього, дистанційна освіта найбільш ефективно реагує на потреби суспільства і реалізує право громадянині України на освіту. Особливістю дистанційного навчання є самостійність і особистісна відповідальність людини за вибір програми дистанційної освіти, терміни і якість її проходження [4].

У процесі розвитку й поширення дистанційного навчання в Україні пріоритетними, на нашу думку, повинні бути: створення умов для розвитку нових форм навчання (правових, організаційних, фінансових та технічних), наявність стандартів, створення мереж і модернізація місць дистанційного навчання, здійснення контролю за дистанційною освітою.

На жаль, не всі перелічені вимоги виконуються. На сьогоднішній день не існує жодних конкретних правил стосовно дистанційного навчання. Внаслідок цього виникає ряд проблем із запровадженням зазначененої форми здобуття освіти, а саме:

- величезний вибір дистанційних освітніх центрів за кордоном і мінімум можливостей в Україні;
- відсутність нормативно-правового і організаційно-методичного забезпечення;
- «віртуальний викладач» в Україні не завжди вміє користуватись засобами інформаційних і комунікативних технологій. Існує проблема підготовки і перевідготовки викладачів;

- відсутність мотивації для розробки дистанційних курсів;

- зниження рівня міжособистісних відносин. Ті, що навчаються в традиційний спосіб і перед собою лектора, отримують не тільки теоретичний матеріал, але й і супроводжуючі жести, міміку, які в подальшому впливають на результати навчання. Тому дистанційна освіта повинна передбачати обов'язкове двовимірне зображення;

- труднощі в реалізації змісту деяких навчальних предметів. З технічної точки зору проблемним є проведення практичних і лабораторних занять;

- труднощі в мотивації студентів – важко досягти почуття суперництва в групі або переконати учасників обмінятися думками, що призводить до зниження їх зацікавлення;

- ефективне використання інформаційних технологій вимагає від учасників самодисципліни та плідної роботи;

- координатор не може вплинути на студента. Таким чином, пропозиція дійсна лише для тих, хто хоче самостійно підвищувати свою кваліфікацію, навички і отримати нові знання.

Важливою ознакою дистанційної освіти повинна бути також якість. Оскільки дана форма навчання не повинна поступатись стаціонарній, потрібно застосовувати найкращі навчально-методичні матеріали, професорсько-викладацький склад, передбачити здійснення контролю якості дистанційної освіти і відповідності освітнім стандартам.

Вирішення вказаних вище проблем сприятиме, на наш погляд, досягненню дистанційною освітою в Україні високого рівня. На жаль, на сьогоднішній день дистанційна освіта не відповідає суспільним вимогам. Це перешкоджає українським студентам стати рівноправними членами європейського світу, де мешканці вирішують свої освітні потреби через Інтернет. Першочерговим виходом із ситуації вважаємо створення ефективної, функціональної мережі дистанційного навчання.

В іншому випадку, із збільшенням доступу до Інтернету абітурієнти надаватимуть все більшої переваги навчанню за кордоном перед здобуттям вищої освіти в Україні. Тому дистанційну освіту потрібно якомога інтенсивніше впроваджувати в систему навчального процесу.

Висновки. Дистанційна освіта на даний момент розвивається і поширюється швидкими темпами, і є перспективною формою навчання в Україні. Слід пам'ятати, що саме дистанційна освіта підвищує ефективність самостійної роботи студента, дає абсолютно нові можливості пошуку і закріplення різних професійних навичок, а викладачам дозволяє реалізовувати нові форми і методи навчання із застосуванням інформаційних технологій і способів комунікації. Однак аналіз роботи навчальних закладів України, які впроваджують застосування дистанційного навчання або його елементів, вказує на наявність низки труднощів, усунення яких потребує насамперед нормативно-правового забезпечення, фінансування, налагодженої роботи навчальних закладів.

Зволікання з вирішенням цих проблем призведе до зниження конкурентоспроможності вітчизняної освіти.

Література

1. Буряк В. Умови та засоби самоосвіти / В. Буряк // Вища школа. – 2002. – № 6. – С. 18–27.
2. Воронкин А. С. Предварительные итоги опроса «Дистанционное образование сегодня» : [Електронний ресурс] / А. С. Воронкин. – Луганськ : Інформаційно-освітній портал «Технології дистанційної освіти». – Режим доступу : <http://tdo.at.ua/news/do/2011-06-23-36>.
3. Дистанційна вища освіта в Європі : виши, ціни, процес навчання : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ua.prostobank.ua/finansoviy_gid/groshi_rodini/statii/distantsiya_vischa_osvita_v_yevropi_vishi_tsini_protses_navchannya_blog.
4. Дистанційна освіта в країнах світу: що, де і як? : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chasipodii.net/mp/article/1369/>.
5. Дистанційна освіта: плюси та мінуси : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/articles/18/>.
6. Закон України «Про вищу освіту» // Законодавчі акти України з питань освіти : За станом на 1 квітня 2004 року / Верховна Рада України; Комітет з питань науки і освіти / І. Р. Юхновський (ред.-упоряд.). Офіційне видання. – К. : Парламентське вид-во, 2004. – С. 168–221.
7. Наказ Міністерства освіти і науки України від 25 квітня 2013 року № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>.

Polyova L.V. PROBLEMS OF DISTANCE EDUCATION. *The necessity of the introduction and spread of distance education in Ukraine has been emphasized in the article. The author suggests the analysis the main factors hampering the full implementation of distance learning in Ukraine. Distance learning is used mostly by students who want to retrain or get the second education. However, like any other form of education distance education has its advantages and disadvantages.*

Distance education is currently developing and spreading rapidly in Ukraine and therefore it is a promising form of learning. It increases the effectiveness of distance education through self-learning. That allows teachers to implement new forms and methods of training using information technologies and modern means of communication.

This form of education in Ukraine has appeared not long ago and became popular among students. Distance learning students are mostly choosing such form of learning as «adult education».

There are the following priorities in the development and spread of distance learning in Ukraine: creating conditions for the development of new forms of learning (legal, institutional, financial and technical ones), availability of standards, networking, upgrading and controlling distance education.

However, the analysis of the function-

ing of educational institutions in Ukraine has shown that there are various problems in implementing and using the elements of distance learning. Legal support, funding, streamlined work of schools should solve these problems. But first of all we need to create a distance learning network.

Quality should also become an important feature of distance learning. Thus, students can use the best teaching materials. The best teaching staff should also provide a high-quality control over distance education.

The present-day distance education does not meet the requirements of students who want to become an equal member of the European world, where educational needs are satisfied through the Internet.

Key words: distance education, information technology, modernization, problems, forms of learning.

Полевая Л.В. ПРОБЛЕМЫ ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ.

В статье рассмотрена актуальность внедрения и распространения дистанционного образования в Украине, а также проанализированы основные факторы, тормозящие внедрение полноценного дистанционного обучения. Дистанционную форму обучения используют преимущественно студенты, желающие пройти переподготовку или получить второе высшее образование. Однако, как и любая другая форма обучения, дистанционное образование имеет свои преимущества и недостатки.

Дистанционное образование сейчас развивается и распространяется быстрыми темпами, и поэтому в Украине оно является перспективной формой обучения. Следует помнить, что именно дистанционное образование повышает эффективность самостоятельной работы студента, а преподавателям позволяет реализовывать новые формы и методы обучения с применением информационных технологий и способов коммуникации.

Ключевые слова: дистанционное образование, информационные технологии, модернизация, проблемы, формы обучение.